

ÚPLNÁ UČEBNICE
mezinárodní řeči dra. Esperanta.

Napsal Fr. Vl. L.

PLENA LERNOLIBRO

de la lingvo internacia de dro. Esperanto.

Por Bohemoj skribis
Fr. Vl. L.

V PARDUBICÍCH.
Tiskem firmy F. Hoblík. - Nákladem vlastním.
1890.

digitalizoval Miroslav Malovec

Předmluva.

Poněvadž vlast' člověku neposkytuje všeho, čeho mu třeba, jest mu jednati s lidmi národností jiných a znáti jazyk jejich. Každý však dobře ví, jaké námahy, píle a vytrvalosti a peněz nutno, by seznal důkladně řeč jednu, natož mnohé.

Proto juž přes 300 let pokoušeli se muži učení, aby sestavili mluvu, která neobyčejně jsouc snadna i hodíc se všem národům vzdělaným, usnadňovala by jejich styky; řeč, která známa by byla jim všem, nesáhajíc v život jejich soukromý.

Za nejzdařilejší pokus pokládají někteří Schleyerův volapük, který dosti značně je rozšířen. Avšak mnohé vady jeho brání, aby se stal skutečně řečí světovou. Schleyer totiž vymýšlel po chuti své tvary i slova, a výrazy jazyků národních přeměňoval tak, že s těží lze je poznati; na př.: advokát lavogel, figura füg, fysika füsüd, hotel loted, idea döl, kanál kanäd (kanal = umělec!), móda molad, oltář latab, pošta pot, růže lol. . .

Množství přehlásek, skupiny dl, tl, bs, gs, ms. . . a příliš dlouhá slova činí volapük těžkým a nelibozvukým; př.: dlänüb, eimatabömetobös, ovinditobödok.

Lepší daleko je mezinárodní řeč dra. Esperanta. Mluvnice její jest velmi jednoducha a pravidelna; slovník obsahuje výrazy z důležitějších řečí evropských, a pravidla tvorby slov zmenšujou počet základních asi na 900. Pro svou důležitost, snadnost a libozvučnost "la lingvo internacia" nalezla hojně přívrženců, jichž počet denně vzrůstá.

Nadějeme se, že knížka tato poslouží k poznání její a k oblibě i ve kruzích obecnstva našeho.

Fr. Vl. L.

Antaŭparolo.

Ĉar la patrujo ne donas al homo chiajn necesajhojn, li devas konversadi kun homoj de aliaj nacioj kaj koni ilian lingvon. Sed chiu certe scias, kiel grandan laboron, diligenton, eldaŭrecon kaj monon oni bezonas al la efektiva konado de unu lingvo, kaj kiel al la de multaj!

Tial jam, je pli multaj ol tricent jaroj sciviroj tentadis instrui lingvon, kiu estante tre facila kaj uzebla por chiaj popoloj civilizitaj, faciligus iliajn komunikighojn, ne premighante en ilian privatan vivon.

Iuj kredas, ke plej bona provo estas la de Schleyer volapük kiu estas vastigita nemal multe. Sed multaj eraroj ghiaj ne lasas, ke ghi farighos vere la mondlingvo. Schleyer elpensis laŭ sia gusto formojn kaj vortojn, kaj shanghis esprimojn de nacilingvoj tiel, ke oni povas ekkoni ilin malfacile; ekzemple: advokato lavogel, figuro füg, fiziko füsüd, hotelo loted, ideo döl, kanalo kanäd (kanal = artisto!), modo molad, altaro latab, poshto pot, rozo lol. . .

Multego da sonoj ä, ö, ü, dl, tl, bs, gs, ms. . . kaj la longegaj vortoj faras volapükon malfacilan kaj malbelan; ekz.: dlänüb, eimatabömetobös, ovinditobödok. . .

Pli bona estas la lingvo internacia de dro. Esperanto. La gramatiko ghia estas tre simpla kaj regula, la vortaro enhavas la vortojn el la antaŭaj lingvoj do Eŭropo, kaj la reguloj por la kreado de l' vortoj malgrandigas la nombron do la radikesprimoj sur preskaŭ naŭcent. Por sia graveco, facileco kaj bonsonec' la lingvo internacia trovis multegon da amikoj, de kiuj la nombro en chiu tago kreskas.

Ni esperas, ke tiu chi libreto helpos al la ekkono de ghi kaj al ghia placho ankaŭ en nia publiko.

Fr. VI. L.

Úplná mluvnice. Plena gramatiko.

1. **Abeceda** (abecedo aŭ alfabeto): a, b, c, ch (= č), d, e, f, g, gh (= dž), h, i (= y), j, jh (= ž), k, l, m, n, o, p, r, s, sh (= š), t, u, ŭ (u ve dvouhláskách), v, z.

2. **Přízvuk** (akcento) v úplných (t. j. neapostrofovaných) slovech padá na slabiku předposlední.

3. **Člen** (artiklo) La klade se přede jméno podstatné, mluvčí-li se o známé bytosti; nesklonuje se. Př.: amiko venis = přítel (nějaký) přítel; la amiko venis = přítel (očekávaný, známý) přišel. Připouští-li libozvuk, lze *la* apostrofovatí ve *l'*: l'amiko.

4. **Podstatné jméno** (substantivo) končí se na *o*, které se často může nahraditi apostrofem (potom přízvuk spočívá ne na předposlední, nýbrž na poslední slabice): amiko = amik'.

V e m n o ž n é m č í s l e připíná, se *j* (oj): amikoj (přátelé).

Přípona a k k u s a t i v u je *n*, tedy: amikon = přítele, amikojn = přátely.

Genitiv opisuje se předložkou *de*, dativ *al*, instrumental per s nominativem. Zní tedy vzorec sklonby:

1. Beze čenu: N. patro (otec), G. de patro, D. al patro, Ak. patron, V. patro! L. pri patro, I. per patro;

množné: N. patroj, G. de patroj, D. al patroj, Ak. patrojn, V. patroj!, L. pri patroj, I. per patroj.

2. Se členem: N. la patro, G. de la patro (de l' patro), D. al la patro a t.d.

5. **Přídavné jméno** (adjektivo) vychází na *a*; skloňuje se jako podstatné. Stupňování děje se slovem *pli*. (= více) pro komparativ a *plej* (= nejvíce) pro superlativ; př.: bona = dobrý; pli bona = lepší, plej bona = nejlepší. Než = *ol*; tedy: bělejší než sníh = pli blanka ol negho.

6. **Číslovky** (numeraloj) se nesklánějí. Základné jsou: 1 unu, 2 du, 3 tri, 4 kvar, 5 kvin, 6 ses, 7 sep, 8 ok, 9 naŭ, 10 dek, 11 dek unu, 12 dek du..., 20 dudek, 30 tridek..., 100 cent, 200 ducent..., 1000 mil. . .

Př.: 1891 = (unu) mil okcent naŭdek unu.

Ř a d o v é přibírají *a*, násobné *obla*, zlomkové *ono*, hromadné *ope*; na př.: prvý = unua, dvojnásobný = duobla, třetina = triono, čtyřmo = kvarope.

Podílné opisují se (j. v češt.) předložkou *po*: po pěti = po kvin.

7. **Náměstky osobné**: já = mi, ty = ci, on = li, ona = shi, ono = ghi, my = ni, vy = vi, oni (ony, ona) = ili, se = si, německé man = oni.

Pozn. 1. Místo *ci* (=ty) užívá se obyčejně *Vi* (= Vy).

2. Pro zvířata a věci neživé platí *ghi* (ono) také místo českého *on* a *ona*.

3. **Náměstky přisvojovací** tvoří se příponou *a*: mia (můj, má, mé), lia (jeho), shia (její) a t.d.

8. **Příslovce** (adverbioj) utvořené ze příd. jmen přibírají *e*: bone dobře, pli bone lépe, plej bone nejlépe.

9. Předložky (prepozicioj) spojují se s nominativem; jen na otázku "kam?" s akkusativem; na př.: en ghardeno = v zadržadě; en ghardenon = do zahrady.

10. sloveso (verbo) neoznačuje osoby a čísla příponami, nýbrž osobními náměstky; ku př.: mi kantas = zpívám, li kantas = (on) zpívá, ni kantas = zpíváme a t.d.

Přípony časův a způsobů:

1. přítomný čas přibírá ke kmeni *as*: kantas zpívá (zpívají);
2. minulý čas *is*: kantis zpíval (-a, -o, -i, -y, -a);
3. budoucí *os*: kantos zazpívá;
4. spojovací způsob *us*: kantus zpíval by;
5. rozkazovací způsob *u*: kantu! (zpívej, zpívejte!)
6. infinitiv *i*: kanti zpívati.

Přechodníky:

- a) činné:
  1. přítomný končí se v *ant-* (anto, anta, ante),
  2. minulý na *int-* (into, inta, inte),
  3. budoucí na *ont-* (onto, onta, onte);
- b) trpné:
  1. přítomný na *at-* (ato, ata, ate),
  2. minulý na *it-* (ito, ita, ite),
  3. budoucí na *ot-* (oto, ota, ote).

Příklady: amanto = milující (milovník);

amanta = milující; patro amanta = otec milující;

amante = miluje (milujíc, -íce);

amato = milovaný (milenec);

amata = milovaný; knabino amata = dívka milovaná;

amate = jsa (jsouc) milován...

T r p n ý r o d opisuje se, jako v češtině, slovesem *esti* - býti a přechodníkem trpným; na př.:

shi estas amata de chiuj = (ona) jest milována ode všech.

11. Zápor jen jednoduchý *jest*; na př.: mi vidis nenion = neviděl jsem nic (do slova: viděl jsem nic).

12. Tak zvaná cizí slova, t.j. která přicházejí v podobném tvaru v důležitějších řečech evropských, nemění zvuku, nýbrž pouze pravopis a zakončení; na př.: grammatika = gramatiko, theatrum (divadlo) = teatro, doktor = doktoro...

13. Má-li sloveso v různých jazycích různé vazby, užije se v řeči mezinárodní buď vazby kterékoli buď předložky *je*; na př.: radovati se čemu = ghoji je io; touha po vlasti = enuo je l' patrujo.

14. Tvorba slov předponami a příponami

a) Předpony:

1. *ge* značí oba rody: patro = otec, gepatroj = rodiče (otec a matka);
2. *bo* stav povstalý sňatkem: bopatro = tchán;

3. *mal* vyjadřuje opak: *bona* = dobrý, *malbona* = zlý; *richa* - bohatý, *malricha* = chudý;

4. *re* = zpět, opět: *redoni* = vrátiti (zpět dáti), *revidi* = shledati se (opět spatřiti);

5. *dis* = roz: *disrompi* = rozlomiti;

6. *ek* značí děj počínavý nebo jednodobý: *ekcrii* = vykřiknouti, *eksoni* = zazněti;

7. *ne* = ne: *nebela* = nepěkný, *neebla* = nemožný;

8. *trans* = pře(s): *transpashi* = překročiti;

9. *tra* = pro (skrze): *travidi* = prohlédnouti;

10. *al* = při (k): *alsalti* = přiskočiti, *altiri* = přitáhnouti;

11. *en* = ve, do: *eniri* = vejíti, *entiri* = vtáhnouti.

b) Přípony:

1. *an* = člen, přívrženec, obyvatel: *klubano* = člen spolku, *republikano* = republikán, *urbano* = měšťan;

2. *id* = potomek, dítě. . . : *Napoleonido* = Napoleonovic, *katido* = kotě;

3. *in* = ženský rod: *fratino* = sestra, *patrino* = matka, *hundino* = psice;

4. *uj* = držiště, též strom a vlast, na př.: *plumujo* = držadlo péra, *pomujo* = jabloň, *Bohemujo* = Čechy;

5. *ing* značí předmět, do něhož se co zasazuje, j.: *kandelingo* = svícen;

6. *estr* = předseda: *klubestro* - předseda spolku;

7. *er* označuje část hromadného celku: *monero* = peníz, *sablero* = zrno písku;

8. *ar* souhrn, pojem hromadný: *arbaro* = les, *montaro* = pohoří;

9. *ul* osoba vlastností se vyznamenávající: *saghulo* = mudřec;

10. *ind* = hodný (cenný): *kredinda* = věrohodný;

11. *ebl* = možný: *manghebla* = jedlý, *videbla* = viditelný;

12. *ajh* slouží k označení věci dotyčné; j. *verajho* = pravda, *ferajho* = věc železná, *chirkaŭajho* = okolí;

13. *ec* pojem odtažitý: *libereco* = svoboda, *fideleco* = věrnost;

14. *em* zvyk, obyčej: *lernema* = učelivý, *puremeco* = čistotnost;

15. *et* zdrobňuje: *monteto* = pahor, *frateto* = bratříček;

16. *eg* zveličuje: *domego* = palác, *varmega* = horký;

17. *il* nástroj: *tranchilo* = nůž, *sonorilo* = zvon;

18. *ig* činí výraz přechodným: *purigi* = čistiti, *kulpigi* = viniti;

19. *igh* činí výraz zvrátným: *purighi* = čistiti se, *rughighi* = červenati se, *farighi* = stávati se;

20. *ej* místo k. . . : *preghejo* = kostel, *lernejo* = škola;

21. *ist* osoba zaměstnaná činností: *botisto* = obuvník, *kuracisto* = lékař, *ghardenisto* = zahradník;

22. *ad* značí trvání děje: *promenado* = procházka, *kantado* = zpěv, *servado* = služba;

23. *nj* a *chj* připojené prvým 2-5 hláskám tvoří jména osob zhrubnělá; *nj* ženská, *chj* mužská; př.: Manjo = Marjánka, Kacjo = Karlíček, Joancjo = Jeníček.

Ĉetba. Lekturo.

1. Patro nia.

Patro nia, kiu estas en la chielo! Sankla estu Via nomo! Venu regheco Via! Estu volo Via, kiel en la chielo, tiel ankaŭ sur la tero! Panon nian chiutagan donu al ni hodiaŭ! Kaj pardonu al ni shuldojn niajn, kiel ni ankaŭ pardonas al niaj shuldantoj! Ne konduku nin en tenton, sed liberigu nin de la malvera; ĉar Via estas la regado, la forto kaj la gloro eterne. Amen.

2. Psalmo 117.

Laŭdu Siojoron chiuj popoloj, glorigu Lin chiuj homoj! Ĉar estas firmita super ni bonkoreco Lia, kaj la vero de Sinjor' en eterne.

3. Joano 3, 16.

Tiel Dio amis la mondon, ke Li donis Sian Filon ununaskitan, ke chiu, kiu kredas je Li, ne perdata estas, sed ke havas la vivon eternan.

4. La plej bela beligajho.

Iam vizitis Kornelian, edzinon de glora Romano, grandestimata sinjorino. Kiam ŝi demandis je la beligajhoj de sia gastigantino, Kornelia alkondukis du siajn filojn, kiujn ŝi edukis zorge, kaj diris: "Jen miaj plej belaj beligajhoj!"

5. La richeco chiam daŭranta.

Richa aĉetisto demandita de regho je la grandeco de sia richeco, respondis: "Mi havas nur mil florintojn." La regho ne volis kredi. Tial la aĉetisto ekklarigis: "Mil florintojn mi donacis al ia malrichdomo, kaj tiu sum' estas mia havo. La restan monon mian mi perdos per mia morto, sed tiu sumo apartenos al mi eterne."

6. Du kokoj.

Du kokoj bataladis kune. La venkito kashis sin en angulo de l' domo. Sed la venkinto ekflugis sur la tegmento, frapadis per la flugiloj kaj gloradis sian venkon. Lin vidis aglo, jhetis sin sur lin kaj disshiris lin.

7. La maljunulo kaj la morto.

Maljunulo, kiu portadis lignon, ekmalforta dekushigis la portajhon, kaj memorante al si chiujn suferojn de sia vivo, alvokadis la morton. Tiu chi ekshajnis kaj demandis je la kaŭzo de lia voko. "Mi petas vin," la maljunulo respondis, "levu al mi la portajhon."

Tiu chi fabulo montras, ke chiu, ankaŭ malfelicho, amas sian vivon.

8. Lupo kaj pastoro.

Pastoro perdis per malsaneco chiujn shafojn. Lupo sciinte tion, venis esprimi al li sian kompaton. "Pastoro, chu ghi estas vera, ke la tiel granda malfelicho farighis al vi? Mi aŭdis, ke chiuj shafoj viaj mortis. La karaj, piaj, grasaj shafoj! Mi bedaŭras vin tiom, ke mi plorus sangajn larmojn." "Mi dankas al vi, mia amiko," la pastoro respondis, "mi vidas, ke vi havas tre kompatan koron."

"Tian li havas vere," aldiris la hundo de l' pastoro, "se per malfalicho de alio li sam dolorighas."

9. La libro de l' naturo.

(Boleslav Jablonský.)

Estas unu granda libro,
kiun skribas, rektas Di',
granda libro de l' naturo
estas sankta nom' de ghi.

Se vi havas sentan koron,
legu diligente ghin,
en literoj ghiaj lernu
koni Dion, mondon, sin.

Tradukis F.V.L.

10. Ho, mia kor'!

Ho, mia kor', ne batu maltrankvile,
el mia brusto nun ne saltu for!
Jam teni min ne povas mi facile,
ho, mia kor'!
Ho, mia kor'! Post longa laborado
chu mi ne venkos en decida hor'!
Sufiche! trankvilighu de l' batado,
ho, mia kor'!

Dro. Esperanto.

11. Kde domov můj?

(Bohema kanto nacia.)

Kie patruj', mia patruj'?
Akvoj fluas tra floraroj,
montojn beligas arbaroj,
multa ghardenon frukter';
tie paradiza ter';
kaj ter' tia, tiel bela
Bohemuj', al mi patruj'.

Kie patruj', mia patruj'?
Chu vi tiun teron konas,
kie kantoj chiam sonas,
kie sana la anim',
kie sencoj sen la tim'?
De popol' tiu la tero
Bohemuj', al mi patruj'.

Tradukis F.V.L.

12. Laboro.

Né el malghója okúl', sed el mán' diligénta elíras
hélpo en málfelichtémp': chíon bonígas labór.

13. La vero.

(Kollár.)

1. Frat', ne malesperu, se starighas
malamika kontraŭ vin envi';
ne fidela al ver' kaj al si,
kiu defendante ghin timighas.
2. Vero ne deshtupas, se levighas
ech ja tuta mondo kontraŭ ghi ;
estas laŭdata de kontraŭkri',
kaj de insultado ghi belighas.
3. Ver' al Liban-cedroj similighas:
de la enblovantaj ventoj nur
ghia agrabra odor' vastighas.
4. Ghia lang' - glav' estas, brusto - monto,
kor' - marmoro, mano - firma tur',
piedo - shtoneg' sur kontraŭonto.

Tradukis F. V. L.

14. L'azenoreloj.

Antaŭ longaj tempoj vivis en la Nigrachinujo, oriente de Indujo, regho Daibang, kiu havis unu filon; tiu chi regante neniam montris orelojn al homoj. Je chiu tago li volegis elkapti el la popolo belan junulon, kaj kiam tiu sam al li harojn ekkombis kaj barbon ekordigis, la regho lasis lin mortigi.

Tiel ghi farighis en multaj jaroj. Fine la sorto venis je filo de malricha patrino, kiun shi tre amis. Shi donis al li novan veston kaj farinte panerojn, al kiuj shi metis lakton de patrinbrusto, endonis ilin al lia brusto dirante: "Kiam vi kombados harojn de l' regho, manghu daŭre paneron. Tiel plej certe vi estos savata de la morto."

La junul' iris al la regho. Kiam li al tiu chi harojn kombadis kun ora kombilo, li vidis, ke l' oreloj de la regho estas similaj al la de azeno. Tial la regho mortigadis la junulojn, char li timadis, ke ili eldirus al la popolo tiun chi malbelecon. Laŭ la vortoj de la patrino la junulo manghis daŭre paneron. La regho vidinte lin demandis: "Kion vi manghas?" La junulo respondis: "Panerojn da orizo."

"Donu al mi!" petis la regho. La junulo donis paneron al la regho, kiu manghis kaj diris: "L'odoro kaj la gusto de ghi estas agrablaj; chu vi ne scias la kaŭzon?" - "Mia patrino metis al ili propran lakton brustan kaj donis ilin al mi por la vojon," la demandito respondis.

La regho pensis: "Mi ne povas lin mortigi, ĉar ni trinkis lakton de tiu sam patrino."

Li diris al la junulo: "Mi ne mortigos vin; sed vi devas diri al neniŭ, nek al via patrino, kiaj estas miaj haroj." "Mi diros ĝin al neniŭ," la junulo promesis kaj estis vivigata.

Oni miris, ke tiu junulo estis servata, kvankam ĉiuj alioj, kiuj antaŭe kaj poste la reĝon kombadis, estis mortigataj; oni demandadis lin je la kaŭzo, sed li diris ĝin al neniŭ. Sed ne povante ne pensadi je sia sekreto, li ekmalsanighis. Kuraciloj ne helpadis, kaj la kuracisto diris: "Vi havas certe ian sekreton; tiun vi devas eldiri; alie vi ne eksanighos."

La junulo certigis, ke li ne havas ian sekreton; kiam post mallonga tempo la patrino voladis ekscii tion saman, la filo diris al ŝi: "Mi havas sekreton, sed se mi eldirus, la reĝo punus min per morto." La patrino konsilis: "Iru en dezerton kaj diru ĝin en okaza loko, ke neniŭ ĝin aŭdus."

La filo iris kaj ekmalkriis en truon de ia besto: "Nia reĝo havas azenajn orelojn." Post mallonga tempo li eksanighis.

Sed la vento kaptis liajn vortojn kaj alportis ĝin orelojn de la reĝo. Tiu ĉi sendis por la junulo kaj diris al li severe: "Mi vologis, ke vi diros al neniŭ, kiaj estas miaj oreloj. Sed vi ne konservis la promeson."

La junulo respondis: "Mi diris ĝin al neniŭ. Sed kiam mi reiris de vi, mi ekmalsanighis; la kuracisto timigis min, ke mi mortos, se mi ne eldiros la sekreton, kiun mi certe tenas. La patrino konsilis al mi, eldiri ĝin en dezerto; mi obeis kaj malkriis ĝin en truon de ia besto; mi estis certa, ke neniŭ min aŭdis."

La reĝo diris: "Mi aŭdis la vortojn de l' vento alportitajn. Mi ne mortigos vin, se vi scias, kiel mi kashus miajn orelojn." - "Lasu fari al vi ĉapon kun orelkushajhoj kaj portadu ĝin," la junulo konsilis; "ĉiuj, kiuj vin tiel vidos, certe farigos kaj portados similajn ĉapojn."

La propono plachis al la reĝo. Li obeis kaj igis fari al si tian ĉapon. Ĉiuj ĝin mirante rigardadis kaj laŭdadis. Neniŭ sciis, ke la reĝo havas azenajn orelojn, kaj la ĉapo farighis konata kaj uzata ĉe ĉiuj.

La junul' estis nomata ministro, kaj la reĝo ĉesis mortigi homojn. Tial la popolo amis lin.

Laŭ inde rakontas F. V. L.

Vortareto, Slovníček.*)

*) Ve slovníčku tomto uvedeny jsou všechny kmeny (asi 920) bez mluvnických přípon. Význam slůvek mluvnických a slovtvorných dán do závorek; na př. a, aŭ, ajh, an. .

A.

a (přípona přídav. jména)

acid, kyselý

achet, kupovati

ad (trvání děje)

adiaŭ, s Bohem!

aer, vzduch

afer, věc, záležitost

agl, orel

agrabl, příjemný

agh, věk, stáří

ajn, -koli

ajh (věc)

akompan, doprovod

akr, ostrý

akv, voda

al, k (opisuje dativ)

ali, jiný

almenaŭ, aspoň

alt, vysoký

alumet, sirka

am, milovati

amas, zástup, hromada

amik, přítel

an (člen, obyvatel)

angul, úhel, kout

anghel, anděl

anim, duše

ankaŭ, také

ankoraŭ, ještě

anstataŭ, na místo

ant (přech. přít. čin.)

antaŭ, před

apart, zvláště

aparten, náležeti

apenaŭ, sotva

apud, u

ar (sbírka, souhrn)

arb, strom

arghent, stříbro
as (přít. čas)
at (přech. přítom. trp.)
atend, čekati
aũ, nebo, čili
aũd, slyšeti
aũskult, naslouchati
aũtun, podzim
av, děd
avar, lakomý
azen, osel

B.

babil, chvástati
bak, péci
bala, zahazovati
balanc, kolébat, klátiti
baldaũ, brzo
ban, koupati
bapt, křtíti
bar, zavírati
barb, brada, vous
barel, sud
baston, hũl
bat, bít
batal, bojovati
bedaũr, litovati
bel, krásný
ben, žehnati
benk, lavice
best, zvíře
bezon, potřeba
bier, pivo
bind, vázati (knihy)
bird, pták
blank, bílý
blind, slepý
blov, váti, douti
blu, modrý
bo (sňatkem se stavší)
boj, štěkati
bol, vřít, vařiti
bon, dobrý

bord, břeh
bot, bota
botel, láhev
bov, vůl, býk
branch, větev
brand, kořalka
bril, skvíti se
bros, kartáč
bru, bručeti, hučeti
brul, bořeti, pláti
brust, prsa
brut, dobytek
bush, ústa
butr, máslo
buton, knoflík

C.

cel cíl,
cent, sto
cert, jistý, známý
ceter, ostatní
ci, ty
cigar, doutník
cigared, cigareta
citron, citrón

Ch (=č).

chagren, rmoutiti
chambr, pokoj, světnice
chap, čepice
chapel, klobouk
char, poněvadž
che, u, při
chemiz, košile
chen, řetěz
cheriz, třešně
cherk, rakev
ches, přestati
cheval, kůň
chi, hle, tu
chia, každý

chiam, vždy
chie, všude
chiel, nebe
chio, všechno
chirkaŭ, okolo
chiu, všechnen
chj (viz str. 11.)
chu, zda, -li

D.

da (opisuje genitiv dělivý, j.: kilogramo da viando = kg masa)
danc, tanec
dangher, nebezpečí
dank, dík
daŭr, trvati
de, od (opisuje genitiv)
decid, rozhodnouti
defend, brániti
dek, deset
dekstr, pravý (ruka. . .)
demand, otázka
dens, hustý
dent, zub
detru, zbořiti
dev, míti, býti povinen
dezert, poušť
dezir, přání, touha
Di, Bůh
dik, tlustý
diligent, pilný
dimanch, neděle
dir, říci
dis (roz-)
disput, rozmluva
divid, děliti
dolch, sladký
dolor, bolest
dom, dům
don, dar, dávati
donac, darovati
dorm, spáti
dors, záda

du, dva
dum, zatím když

E.

e (příp. příslovce)
eben, rovný
ebl, možný
ec (vlastnost)
ech, třebas
eduk, vychovati
edz, manžel
efektiv, skutečný
eg (zvětšení)
egal, stejný
ej (místo k. . .)
ek (počínavý neb jednodobý děj)
eks, bývalý
ekster, mimo
ekzempl, příklad
el, z
elekt, vybrati
em, obyčejně (zvyk)
en, v
enu, nuda
envi, závist
er (jediné)
erar, blouditi
escept, vyňati
esper, důvěřovati, nadíti ae
esprim, vyjádřiti
esting, zhasiti
estr (předseda)
et (zmenšení)
etagh, patro
etern, věčný

F.

facil, snadný, lehký
faden, nit
fajf, pískati
fajr, oheň
fal, padati
fald, sepjati

famili, rodina
far, činiti
fart, míti se
felich, šťastný
fend, štípati
fenestr, okno
fer, železo
ferm, zavřítí
fest, svátek
fianch, ženich
fidel, věrný
fier, pyšný
fil, syn
fin, konec
fingr, prst
firm, pevný
fish, ryba
flank, strana
flar, voněti, čichati
flav, žlutý
flor, květina
flu, téci
flug, letěti
fluid, tekutý
foj, krát
fojn, seno
foli, list
fond, založiti
font, pramen
for, dále
forges, zapomenouti
forgh, kouti
fork, vidlička
forn, kamna
fort, silný
fos, kopati
frap, tlouci, klepati
frat, bratr
fraulin, slečna
fresh, čerstvý
fromagh, sýr
frost, mráz
frot, třítí

fru, časně, záhy
frukt, plod
frunt, čelo
fulm, blesk
fum, kouř
fund, dno

G.

gaj, veselý
gajn, získati
gant, rukavička
gard, stříci
gast, host
ge (obojí rod)
genu, koleno
glaci, led
glas, sklenice
glat, hladký
glav, meč
glit, klouzati
glor, sláva
glut, polykati
gorgh, hrdlo
grand, veliký
gras, tučný
grat, škrábnouti
gratul, přáti
grav, důležitý
griz, šedý
gust, chut
gut, kapka

Gh (= dž).

gharden, zahrada
ghem, vzdychati
ghentil, zdvořilý
ghi, to
ghis, až
ghoj, těšiti se

H.

ha, ach
hajl, krupobití

haladz, výpar
halt, držeti
har, vlas
haring, sled
haūt, kůže
hav, míti
hejt, topiti
help, pomoc
herb, tráva
hered, děditi
hieraũ, včera
ho, ó
hodiaũ, dnes
hom, člověk
honest, počestný
hont, styděti se
hor, hodina
horlogh, hodiny
hotel, hostinec
humil, ponížený, pokorný
hund, pes

I.

i (infinitiv)
ia, nějaký
ial, pro něco
iam, někdy
id (-ovic, potomek)
ie, někde
ies, něčí
ig (činiti nějakým)
igh (státi se. . .)
il (nástroj)
ili, oni
in (ženský rod)
ind (hodný)
infan dítě
ing (do čeho se dává...)
iuk, inkoust
instru, učiti
insul, ostrov
insult, spílati

int (přech. min. čin.)
intenc, zamýšleti
inter, mezi
intern, vnitřní
invit, pozvati
io, něco
iom, poněkud, kousek
ir, jíti
is (min. čas)
ist (zaměstnaný)
it (přech. min. trp.)
iu, někdo

J.

j (množ. čís.)
ja, ba, vždyť, přece
jam, již
jar, rok
je (všeobecná předložka)
jen, hled'! (jen-jen = hned-hned
jes, ano
ju-des, čím-tím
jugh, souditi
jun, mlád
just, spravedliv

JH (= ž).

jhaüd, čtvrtek
jhet, vrci, hoditi
jhur, přísaha

K.

kaf, káva
kaj, a
kajer, sešit
kaldron, kotel
kalesh, vůz
kalkul, počítati
kamen, komín
kamp, pole
kanap, pohovka
kandel, svíce

kant, zpěv
kap, hlava
kapt, chytati
kar, drahý
karb, uhel, uhlí
kares, celovati
kash, skrývati
kat, kočka
kaůz, příčina
ke, že, aby
kelk, několik
kest, bedna
kia, který, jaký
kial, proč
kiam, kdy, když
kie, kde
kiel, jak
kies, čí
kio, co
kiom, kolik
kis, líbati
kiu, kdo
klar, jasný
knab, chlapec
kok, kohout
kol, krk
koleg, druh
kolekt, sbíрати
koler, hněv
kolon, sloup
kolor, barva
komb, česati
komenc, začati
komerc, obchod
kompat, soustrast
kompren, rozuměti
kon, znáti
kondich, podmínka
konduk, vésti
konfes, přiznati
konsent, souhlas
konserv, ušetřiti
konsil, rada

konsol, útěcha
konstant, stálý
konstru, stavěti
kontent, spokojen
kontraů, proti
konven, spořádati
kor, srdce
korn, roh
koron věnec, koruna
korp, tělo
kort, dvůr
kost, cena
kovr, zahaliti
krach, plíti
krajon, tužka
kravat, šálka
kre, stvořiti
kred, věřiti
kresk, růsti
kret, křída
kri, křik
kruc, kříž
kudr, šíti
kuir vařiti, kuchtiti
kuler, lžíce
kulp, vina
kun, s
kupr, měď
kur, běh
kurac, léčiti
kuragh, smělý
kurten, záslona
kusen, poduška
kush, ležeti
kutim, zvyknouti
kuz, strýc
kvankam, ač
kvar, čtyři
kvin, pět

L.

la (l') (člen)

labor, práce

lac, únava
lakt, mléko
lam, chromý
lamp, lampa
land, země
lang, jazyk
lantern, lucerna
largh, široký
larm, slza
las, nechati
last, poslední
laŭ, dle
laŭd, chvála
laŭt nahlas
lav, mýti
leccion, lekce
leg, čísti
leggh, zákon
leon, lev
lern, učiti se
lert, obratný
leter, dopis
lev, zdvihnouti
li, on
liber, svobodný, volný
libr, kniha
lig, spojití
lign, dřevo
lingv, řeč
lip, ret
lit, lůžko, postel
liter, písmě
logh, bydliti
lok, místo
long, dlouhý
lud, hra
lum, světlo, svítiti
lun, luna, měsíc
lund, pondělí

M.
magazen, sklad

makul, skvrna
mal (opak)
malgraŭ, přes, přec, ač
man, ruka
mangh, jísti
mar, moře
mard, úterek
mastr, mistr
maten, jitro
matur, zralý
mem, sám
memor, vzpomínati
merit, zásluha
merkred, středa
met, přidati
mez, střed
mezur, míra
mi, já
miks, míchati
mil, tisíc
milit, vojsko
mir, diviti se
mizer, bída
moder, střídmy
modest, skromný
mol, měkký
mon, peníze
monat, měsíc (doba)
mond, svět
mont, hora
montr, ukázati
mord, kousati
morgaú, zítra
mort, umřítí
mosht milosti (titul)
mov, pohyb
mult, mnoho
mur, zed', stěna
murmur, mumlati
mush, moucha

N.

n (akkusativ)

nagh, plouti

najbar, soused

nask, roditi

naŭ, devět

naz, nos

ne, ne

nebul, mha

neces, potřebný, nutný

negh, sníh

nek, ani

nenia, žádný

neniam, nikdy

nenie, nikde

neniel, nijak

nenies, ničí

nenio, nic

neniu, nikdo

nep, vnuk

nev, synovec

ni, my

nigr, černý

nj (viz str. 11.)

nobl, šlechtný

nokt, noc

nom, jméno

nombr, číslo

nov, nový

nub, mrak

nud, nahý, holý

nuks, ořech

nun, nyní

nur, jen

nutr, živiti

O.

o (podstat. jm.)

obe, poslouchati

objekt, předmět

obl (-násobný)

obstin, svéhlavý

odor, vůně

ofend, uraziti
ofer, obětovati
oft, často
ok, osm
okaz, přihoditi se
okul, oko
okup, obsaditi
ol, než
ole, olej
ombr, stín
ombrel, stínidlo
on (zlomek)
ond, vlna
oni, man
onkl, ujec
ont (přech. bud. čin.)
op (-mo, duope, dvojmo)
oportun, příhodný or, zlato
ord, pořádek
ordinar, obyčejný
ordon, poroučeti
orel, ucho
os (bud. čas)
ost, kost
ot (přechod. bud. trp.)
ov, vejce

P.

pac, mír
paf, stříletí
pag, plat
pagh, stránka
pajl, sláma
pal, bled
palac, palác, zámek
palp, dotýkati se
palpebr, oční víčka
pan, chléb
pantalon, kalhoty
paper, papír
pardon, odpustiti
parenc, příbuzný
parker, na paměť

parol, mluvíti
part, část
pas, minouti
pastr, kněz
pash, kráčetí
patr, otec
pec, kus
pel, puditi, hnáti
pen, námaha
pend, viseti
pens, mysliti
pentr, malovati
per, skrze
perd, ztratiti
permes, dovoliti
pes, vážití
pet, prositi
pez, vážití
pi, zbožný
pied, noha
pik, píchati
pilk, míč
pingl, jehlice
pir, hruška
plac, místo
plach, líbiti se
plafon, strop
plank, podlaha
plej, nejvíce
plen, pln
plend, stěžovati si
plezur, zábava
pli, více
plor, pláč
plum, péro, peří
pluv, déšť
po, po (po 2, 3. . .)
polv, prach
pom, jablko
pont, most
popol, národ, lid
por, pro
pord, dvěře

port, nésti
pork, prase
post, po, za
postul, žádati
posh, kapsa
posht, pošta
pot, hrnec
pov, moci
prav, právo, pravý
pregh, modlitba
prem, tlačiti
pren, bráti
prepar, příprava
preskaŭ, skoro
pres, tisknouti
pret, hotov
prezent, představovati
pri, o
printemp, jaro
pro, pro, za
profund, hluboký
proksim, blízký
promen, procházka
promes, slib
propon, návrh
propr, vlastní
prov, pokus
prudent, opatrn, rozumný
prunt, půjčiti
pulv, prach střelný
pulvor, prášek [lék]
pun, trest
pup, loutka
pur, číst
push, strčiti, udeřiti
putr, hníti

R.

rad, kolo
radi, paprsk
radik, kořen
rakont, vyprávěti

ramp, lézti
rand, kraj
rapid, rychlý
raz, škrabati
re, opět, zpět
reg, panovati
regn, království, říše
regul, pravidlo
regh, král
rekt, přímý, správný
rekompenc, odměna
renkont, potkati
renvers, přehoditi
respond, odpověď
rest, zůstati
ricev, obdržeti
rich, bohat
rid, smích
rigard, patřiti, hleděti
ring, prsten
ripet, opakovati
ripoz, odpočívati
river, řeka
romp, lámati
rond, kruh
rost, péci
roz, růže
rugh, rudž, červený

S.

sabat, sobota
sabl, písek
sagh, moudrý
sak, pytel
sal, sůl
salt, skok
salut, pozdrav
sam, sám
san, zdráv
sang, krev
sankt, svatý
sap, mýdlo
sat, syt

sav, zachrániti
sci, věděti
se, jestliže
sed, ale
segh, sesle
sek, suchý
sem, síti, símě
semajn, týden
sen, beze
senc, mysl
send, poslati
sent, cit
sep, sedm
serch, hledati
serpent, had
serur, zámek (nástroj)
serv, sloužiti
ses, šest
sever, přísný
si, se
sid, seděti
sigel, pečetiti
sign, znamení
signif, označiti
silent, mlčeti
simil, podobný
simpl, jednoduchý
sinjor, pán
skrib, psáti
sku, třásti
sobr, střízliv
societ, spolek
soif, žízeň
sol, samojediný
somer, léto
son, zvuk
songh, sen
sonor, zníti
sort, osud
sovagh, divoký
spec, druh, rod
spegul, zrcadlo
spir, dech

sprit, vtip
stal, stáj
star, státi
stel, hvězda
stomak, žaludek
strat, silnice, ulice
sub, pod
subit, náhlý
such, ssáti
sufer, trpěti
sufich, dostačiti
suk, šťáva
suker, cukr
sun, slunce
sup, polévka
super, nad
supr, horní
sur, na
surd, hluchý
surtut, kabát

Sh.

shajn, zdáti se
shancel, hýbati
shangh, měniti
shaŭm, pěna
shel, skořápka
sherc, žert
shi, ona
ship, loď
shir, trhati
shlos, zavíratí
shmir, mazati
shnur, šňůra
shpar, šetřiti
shpruc, prskati
shrank, schránka
shtal, ocel
shtel, krásti
shtof, látka
shton, kámen
shtop, cpáti
shtrump, punčocha

shtup, stupeň
shu, střevíc
shuld, dluh
shut, sypati
shvel, bobtnati
shvit, potiti se

T.

tabl, stůl
tabul, tabule
tag, den
tajlor, krejčí
tamen, přee
tapish, koberec
taŭg, hoditi se
te, thé, čaj
tegment, střecha
teler, talíř
temp, čas
ten, držeti
tent, zkoušeti
ter, země
terur, hrůza
tia, takový
tial, proto
tiam, tehdy, pak
tie, tam
tiel, tak
tim, bázeň
tio, to
tiom, tolik
tir, táhnouti
tiu, ten, onen
tol, plátno
tomb, hrob
tond, stříhati
tondr, hřmítí
tra, skrze, přes
traduk, překlad
tranch, krájeti
trankvil, klidný
trans, přes
tre, velmi

trem, třásti se
tren, vléci
tri, tři
trink, píti
tro, příliš
tromp, klam
trov, nalézti
tru, díra
tuj, brzo, hned, tu
tuk, sukno
tur, věž
turment, muka
turn, točiti
tus, kašlati
tush, dotýkati se
tut, celý

U.

u (imperativ)
uj (rostliny, vlast)
ul (osoba)
um (-um)
ung, nehet
unu, jeden
urb, město
urs, medvěd
us (konjunktiv)
util, užitečný
uz, užívati

V.

vaks, vosk
van, marný
vang, tvář
vapor, pára
varm, teplý
vast, širý
vaz, nádoba
vek, buditi
velk, vadnouti
ven, přijíti
vend, prodati
vendred, pátek

venen, jed
vengh, pomsta
venk, zvítěziti
vent, vítr
ventr, břicho
ver, pravda
verd, zelený
verk, dílo
verm, červ
versh, líti
vesper, večer
vest, oděv
veter, povětrí, počasí
vetur, jeti
vi, vy, ty
viand, maso
vid, viděti
vilagh, ves
vin, víno
vintr, zima
violon, housle
vir, muž
vish, čistiti
vitr, sklo
viv, žíti
vizagh, obličej
voch, hlas,
voj, cesta
vok, volati
vol, vůle
vort, slovo
vost, ocas, chvost
vund, raniti

Z.

zorg, péče